

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д. Ушинського»

Навчально-науковий інститут психології та суспільних наук
Кафедра клінічної психології та психічного здоров'я

Савенкова І.І. Венгер Г.С.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА
ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**«ОСНОВИ МЕНТАЛЬНОГО ЗДОРОВ'Я ТА ОНТОГЕНЕЗ
ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ»**

**для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої
освіти спеціальності С4 Психологія спеціалізації «Клінічна психологія»**

Одеса – 2026

**Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»
(Протокол № 10 від 26 лютого 2026 р.)**

Автори:

Савенкова І.І., завідувач кафедри психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д.Ушинського», доктор психологічних наук, професор.

Венгер Г.С., доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», кандидат психологічних наук.

Рецензенти:

Карсканова С.В. завідувач кафедри психології Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова., кандидат психологічних наук, доцент.

Мартінова Ю.Ю. доцент кафедри клінічної психології та психічного здоров'я Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», кандидат медичних наук, доцент.

Рекомендовано до друку вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 10 від 26 лютого 2026 р.).
УДК: 378:159.98:615.851(07)

Савенкова І.І. Венгер Г. С. Методичні рекомендації з дисципліни «Основи ментального здоров'я та онтогенез психічного розвитку людини» для здобувачів другого (магістерського) рівня спеціальності С4 «Психологія» за ОПП «Клінічна психологія». – Одеса : Університет Ушинського, 2026. – 30с.

Методичні рекомендації містять систематизоване викладання навчальної дисципліни, завдання до практичних занять та виконання самостійної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія; висвітлюють загальні й окремі питання патопсихології відповідно до нових стандартів навчальної програми.

Подано анотацію дисципліни, вимоги до знань і вмінь здобувачів, набутих у процесі вивчення дисципліни, плани практичних занять, завдання для самостійної роботи, рекомендовану літературу, індивідуальні навчально-дослідні завдання.

ЗМІСТ

Навчально-тематичний план дисципліни.....	3
Вступ.....	6
Анотація навчальної дисципліни.....	7
Опис навчальної дисципліни.....	10
Плани практичних занять та завдання до самостійної роботи	11
Технологічна карта дисципліни.....	16
Самостійна робота.....	19
Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	21
Критерії оцінювання.....	24
Засоби діагностування результатів навчання.....	27
Рекомендована література.....	28

Навчально-тематичний план дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I. Аналіз та ідентифікація ментальних функцій клієнта / пацієнта, визначення та планування промоційної та превенційної стратегії для подолання порушень ментальних функцій клієнта / пацієнта у роботі клінічного психолога.												
Тема1. Загальні закономірності прояву ментальних функцій клієнта /пацієнта з вікових особливостей розвитку особистості	12	2	4			6	12	1				10
Тема2. Визначення та планування промоційної та превенційної стратегії реабілітаційної роботи з порушенням ментальних функцій для клієнта – пацієнта у роботі клінічного психолога.	12	2	4			6	12		1			
Разом за змістовим модулем I	24	4	8			12	24	1	2			21
Змістовий модуль II. Психодіагностика ментальних функцій у роботі клінічного психолога та рекомендації клієнтам/пацієнтам для фахівців в роботі мультидисциплінарної команди в клініці. Психологічні втручання психолога в роботі з ментальними функціями.												
Тема 3. Психодіагностичний інструментарій у роботі ментальних функцій клінічним психологом.	10	2	2			6	10	1	1			8

Тема 4. Рекомендації та скерування у роботі з ментальними функціями клієнта /пацієнта.	9	1	2			6	9				9
Тема 5. Психологічні втручання у роботі з ментальними функціями в клінічного психолога	9	1	2			6	9		1		8
Разом за змістовим модулем II	28	4	6			18	28	1	2		25
Змістовий модуль III. Професійна взаємодія та введення документообігу клінічним психологом у роботі з доменами за категорією ментальних функцій. Професійний розвиток та підтримка власного ментального здоров'я.											
Тема 6. Професійна взаємодія та розробка індивідуального реабілітаційного плану за ментальними функціями, робота з класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я (МКФ), переліком рекомендуємих доменів та розподілом фахівців з реабілітації за фахом та переліком інтервенцій, які повинні ними виконуватися.	10	2	2			6	10		1	1	8
Тема 7. Професійний розвиток та підтримка власного ментального здоров'я	9	1	2			6	9				9

Тема 8. Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою	9	1	2			6	9	1	1			7
Разом за змістовим модулем III	28	4	6			18	28	2	2			24
ІНДЗ	10				10		10				10	
Усього годин	90	12	20		10	48	90	4	6		10	70

Вступ

Методичні рекомендації призначені для студентів спеціальності С4 «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, які навчаються за ОПП «Клінічна психологія», у якості допомоги при підготовці до практичних занять та виконання самостійної роботи з дисципліни «Основи ментального здоров'я та онтогенез психічного розвитку людини».

Методичні рекомендації розроблені на підставі Закону України «Про вищу освіту», Положення про організацію освітнього процесу у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського», Положення про порядок подання навчально-методичних видань у державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К.Д.Ушинського».

Методичні рекомендації містять рекомендації до виконання практичних занять та самостійної роботи здобувачами другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності С4 Психологія; навчально-методичний план дисципліни, анотацію навчальної дисципліни; план практичних занять та завдання до самостійної роботи; технологічну карту дисципліни; індивідуальне навчально-дослідне завдання; критерії оцінювання за різними видами роботи, критерії оцінювання поточного та підсумкового контролю; засоби діагностування результатів навчання; питання до екзамену; тестові завдання для перевірки знань; рекомендовану літературу.

Сподіваємося, що методичні рекомендації допоможуть студентам успішно підготуватися до практичних занять та засвоїти матеріал для самостійного опрацювання.

Анотація навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни «Основи ментального здоров'я та онтогенез психічного розвитку людини»: надання здобувачам уявлення щодо основ спеціальних знань у галузі ментального здоров'я зі змістом дослідницької та практичної діяльності клінічних психологів у відповідності до професійного національного класифікатору функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я; ознайомлення з ментальними функціями, їх порушеннями та відповідно кодування порушених ментальних функцій згідно класифікатору функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я; розробка індивідуального реабілітаційного плану та психологічних інтервенцій у відповідності до доменів ментальних функцій; поглибленого розуміння теоретико - методологічних засад реабілітаційного допомоги на етапі гострого, післягострого та довготривалого реабілітаційного періоду; формування мотивації щодо використання набутих знань у професійній діяльності клінічного психолога.

Дозвіл на використання ІІІ: здобувачам вищої освіти дозволено використання генеративних інструментів штучного інтелекту (ІІІ) для виконання письмових робіт, наукових досліджень та інших завдань. Однак робота повинна містити оригінальні висновки, аналіз та критичне осмислення.

Можливість перезарахування результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Мета: Ця можливість надається для сприяння індивідуальним освітнім траєкторіям, визнання попереднього досвіду та досягнень здобувачів, а також для оптимізації їхнього навчального навантаження.

Очікувані програмні результати навчання

ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість; промоція та профілактика.

ПРН9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

ПРН12. Підтримка власного психічного здоров'я та професійного розвитку.

Очікувані результати вивчення дисципліни

знати:

- функції та специфіку роботи психолога в клініці;
- потреби клієнта/пацієнта та аналіз цих потреб;
- мету та цілі психологічної роботи;
- класифікацію психодіагностичного інструментарію, його застосування в клініці;

- методологію науково верифікованих методів психологічного втручання;
- документообіг функцій психолога в клініці;
- принципи та етапи нейрореабілітації, зокрема технології індивідуальної та групової корекційної роботи;
- етичні норми та психологічні принципи супроводу пацієнтів;
- сучасні підходи до мультидисциплінарного планування діагностичного та реабілітаційного процесу;
- методи оцінки ефективності психологічної, нейропсихологічної та нейрореабілітаційної роботи;
- принципи промоційної та профілактичної стратегії психолога в клініці.

уміти:

- застосовувати клініко-психологічні та нейропсихологічні методи обстеження у різних вікових групах;
- проводити психологічний супровід діагностичного та терапевтичного процесу в медичній та реабілітаційній практиці;
- визначати та диференціювати форми дизонтогенезу, патохарактерологічні прояви та види поведінкових відхилень;
- використовувати методики для комплексної нейропсихологічної діагностики порушень вищих психічних функцій;
- розробляти та реалізовувати індивідуальні та групові програми нейрокорекції й нейрореабілітації;
- застосовувати сучасні підходи до організації інтегрованої нейрореабілітаційної роботи з урахуванням соціально-психологічних факторів;
- аналізувати ефективність проведених корекційних та реабілітаційних заходів, формулювати психологічний прогноз;
- використовувати етичні та комунікативні стратегії у роботі з пацієнтами та їхніми сім'ями;
- працювати у мультидисциплінарній команді, координуючи психологічну частину комплексної реабілітації;
- вести професійну документацію, складати звіти та рекомендації за результатами діагностично-корекційної роботи.

Здобувачі, які використовують ШІ для допомоги у виконанні завдань, зобов'язані:

- у передмові зазначити факт використання ШІ у роботі.
- пояснити як саме ШІ допоміг у створенні тексту (генерація ідей, перевірка фактів, формулювання висновків).
- пояснити, які частини тексту були створені за допомогою ШІ і в яких аспектах вносено власні корективи

Процедура визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті Перезарахуванню підлягають лише ті результати навчання (знання, вміння), які відповідають програмним результатам

навчання або змісту навчальних тем дисципліни «Функція та специфіка роботи психолога в клініці».

Унаслідок досягнення результатів навчання здобувачі вищої освіти в контексті змісту навчальної дисципліни мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК8. Здатність розробляти та управляти проєктами.

ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні компетентності:

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та/або практики; аналізувати та визначати потреби клієнта / пацієнта.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації з клінічної психології) з використанням науково верифікованих методів та технік; обирати психологічні втручання різної інтенсивності.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології; надавати рекомендації для покращення психічного здоров'я.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності; вести документацію, в т. ч. електронну.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги у складних життєвих ситуаціях; планувати промоційну та профілактичну стратегію для пацієнта.

Міждисциплінарні зв'язки:

«Нейроанатомія та психофізіологія вищих психічних функцій», «Клінічна психологія та нейропсихологія: нейродіагностика, корекція та нейрореабілітація», «Патопсихологія та основи психіатрії (з психофармакологією)».

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини ОПП Клінічна психологія	Статус дисципліни: Обов'язкова	
Змістових модулів – 3	Спеціальність С4 Психологія	Рік підготовки:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь		1-й	1-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента –	Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Лекції	
		12год.	4
		Практичні, семінарські	
		20год.	6
		Лабораторні	
		0год.	0
		Самостійна робота	
		48год.	70
Індивідуальні завдання:			
10 год.	10		
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35% : 65%

для заочної форми навчання – 11% : 88%

Плани практичних занять та завдання до самостійної роботи

№ теми	Назва теми Форма заняття	Кількість годин	
1	Семінар «Аналіз та ідентифікація ментальних функцій. Проведення аналізу порушення ментальних функцій. Користування класифікаціями функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я з використання ІІІ у клінічній психології».	2	1
2	Дискусія «Визначення ключових характеристик ментальних функцій».	2	1
3	Діагностування «Вибір методів психодіагностики ментального здоров'я з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю».	2	1
4	Вирішення практичних завдань «Побудова індивідуального реабілітаційного плану за обраними доменами ментального здоров'я».	2	
5	Круглий стіл: «Інтегративний підхід у психологічному супроводі пацієнтів з порушеннями ментального здоров'я».	3	1
6	Тренінг «Професійний розвиток та підтримка власного ментального здоров'я».	3	1
7	Семінар «Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою в роботі з пацієнтами з порушеннями ментальних функцій».	3	
8	Дискусія «Професійна взаємодія та ведення документообігу при розробці індивідуальних реабілітаційних планів за обраними доменами ментальних функцій».	3	1
Разом		20	6

Практичні заняття

Змістовий модуль 1. Загальні підходи в реабілітаційній психології

Практичне заняття 1

Семінар. «Аналіз та ідентифікація ментальних функцій. Проведення аналізу порушення ментальних функцій. Користування класифікаціями функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я з використання ІІІ у клінічній психології»

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Аналіз та ідентифікація ментальних функцій клієнта / пацієнта у роботі клінічного психолога.
2. Загальні закономірності онтогенезу психічного розвитку клієнта/пацієнта.
3. Психологічні вікові особливості та прояви ментальних функцій, психічних порушень.

4.Знання класифікацій розладів психіки та поведінки (зокрема МКХ, DSM, МКФ) з урахуванням онтогенезу розвитку ментальних функцій.

5.Знання про виокремлення доменів згідно МКФ в роботі клінічного психолога та розробка індивідуального реабілітаційного плану за виокремленням ментальних функцій.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

- 1.Дати характеристику особливостям ментальних функцій.
- 2.Скласти таблицю щодо прояву різних форм ментальних функцій.

Результати доповіді на практичному занятті

Практичне заняття 2

Дискусія «Визначення ключових характеристик ментальних функцій».

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

- 1.Проведення аналізу порушення ментальних функцій.
- 2.Користування класифікаціями функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я з використання ІІІ у клінічній психології

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

- 1.Скласти таблицю проведення аналізу порушення ментальних функцій. Користування класифікаціями функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я з використання ІІІ у клінічній психології
- 2.Порівняти основні прояви ключових характеристик ментальних функцій
3. Скласти таблицю складових реабілітаційних заходів.

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 3

Семінар. Діагностування «Вибір методів психодіагностики ментального здоров'я з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю».

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

- 1.Вибір методів психодіагностики ментального здоров'я з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю.
- 2.Теоретичні основи організації та проведення психодіагностики ментальних функцій (зокрема, сутність та призначення, завдання та принципи, сфери використання, етапи.)
- 3.Класифікації, методи психодіагностики (спостереження, клінічне інтерв'ю, скринінги, стандартизовані тести, проєктивні методики тощо).
- 4.Критерії якості обраного методу психодіагностики ментальних функцій (валідність, надійність, стандартизація, наявність доказової бази досліджень про використання обраного методу), рекомендації та обмеження у використанні окремих методів психодіагностики, враховуючи цілі психодіагностики та контекст ситуації.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Дати характеристику методам психодіагностики ментального здоров'я з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю
2. Порівняти основні методи психодіагностики ментального здоров'я з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю. Стисло обґрунтуйте свою відповідь.
3. Розробити структурно-логічну схему розвитку методів психодіагностики ментального здоров'я з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю
4. Розробити порівняльну таблицю методів психодіагностики ментального здоров'я з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 4

Семінар. Вирішення практичних завдань «Побудова індивідуального реабілітаційного плану за обраними доменами ментального здоров'я».

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Побудова індивідуального реабілітаційного плану за обраними доменами ментального здоров'я.
2. Рекомендації для покращення ментального здоров'я. Заходи і методи покращення психологічного добробуту.
3. Обізнаність про сферу компетентності фахівців у сфері психічного здоров'я.
4. Алгоритм складання, рекомендації стосовно проведення необхідних інтервенцій. Комунікаційні навички.
5. Мотивація клієнта / пацієнта до дотримання рекомендацій.
6. Скерування клієнта на консультацію до іншого фахівця.
7. Навички оформлення супровідної документації для скерування.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1. Дати характеристику індивідуального реабілітаційного плану за обраними доменами ментального здоров'я (зробити таблицю)
2. Проаналізувати психологічні особливості індивідуального реабілітаційного плану за обраними доменами ментального здоров'я.

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 5

Семінар. Круглий стіл: «Інтегративний підхід у психологічному супроводі пацієнтів з порушеннями ментального здоров'я».

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

1. Інтегративний підхід у психологічному супроводі пацієнтів з порушеннями ментального здоров'я.
2. Типи та форми психологічного втручання при роботі з доменами ментальних функцій та їх специфіка відповідно до вікових, гендерних, культурних та інших особливостей клієнта/ пацієнта.
3. Ментальні розлади, кризові стани, які потребують втручання.

4.Планування та реалізація втручання низької інтенсивності та психологічне консультування щодо порушень ментального здоров'я. .

5.Процедури та етапи здійснення різних типів психологічного втручання (зокрема, психологічного консультування, психологічного супроводу, психологічної підтримки, психологічного тренінгу тощо) щодо психологічної реабілітації пацієнтів з порушеними ментальними функціями.

Обов'язкове практичне завдання:

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

1.Розробити порівняльну таблицю прояву різних форм поведінкових синдромів.

2. Розробити критерії інтегративного підходу у психологічному супроводі пацієнтів з порушеннями ментального здоров'я (скласти порівняльну таблицю).

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 6

Тренінг «Професійний розвиток та підтримка власного ментального здоров'я».

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

Обов'язкове практичне завдання:

Професійний розвиток та підтримка власного ментального здоров'я

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

Підготовка психодіагностичного інструментарію та реабілітаційних заходів:

1.Розробити алгоритм професійного розвитку та підтримка власного ментального здоров'я

2.Розробити психодіагностичні критерії професійного розвитку та підтримка власного ментального здоров'я

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 7

Семинар «Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою в роботі з пацієнтами з порушеннями ментальних функцій».

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

Обов'язкове практичне завдання:

Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою в роботі з пацієнтами з порушеннями ментальних функцій

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

Підготовка психодіагностичного інструментарію та реабілітаційних заходів:

- 1.Розробити алгоритм практики в роботі з пацієнтами з порушеннями ментальних функцій.
- 2.Розробити психодіагностичні критерії пацієнтів з порушеннями ментальних функцій.

Результати доповіді на практичному занятті.

Практичне заняття 8

Дискусія «Професійна взаємодія та ведення документообігу при розробці індивідуальних реабілітаційних планів за обраними доменами ментальних функцій».

Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:

- 1.Знання нормативно-правових актів щодо надання психологічної допомоги населенню за ментальними функціями.
- 2.Форми звітності та внутрішні протоколи закладу.
- 3.Правила оформлення документації психолога, в т.ч. електронній формі.
- 4.Нормативно-правова база, вимоги до оформлення документації.
- 5.Оформлення результатів досліджень та психологічних втручань у формі психологічних висновків, в електронній формі.
- 6.Основи соціальної та професійної комунікації.
- 7.Обізнаність у сфері трудових функцій членів моно- чи мультидисциплінарної команди за розробкою індивідуальних реабілітаційних планів.

Обов'язкове практичне завдання:

Дискусія «Професійна взаємодія та ведення документообігу при розробці індивідуальних реабілітаційних планів за обраними доменами ментальних функцій».

Робота в малих групах.

Питання для дискусії (робота в малих групах):

Підготовка психодіагностичного інструментарію та реабілітаційних заходів:

- 1.Розробити алгоритм введення документообігу при розробці індивідуальних реабілітаційних планів за обраними доменами ментальних функцій
- 2.Розробити психодіагностичні критерії документообігу при розробці індивідуальних реабілітаційних планів за обраними доменами ментальних функцій

Результати доповіді на практичному занятті

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Форма організації на занятті	Обов'язкове практичне завдання	Термін виконання
<p><i>Семінар «Аналіз та ідентифікація ментальних функцій. Проведення аналізу ментальних функцій клієнта/пацієнта. Користування класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я з використанням ШІ у роботі клінічного психолога».</i></p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Що є предметом вивчення ментального здоров'я? 2. У чому полягає сутність ментальних функцій? 3. Які порушення ментальних функцій є обраними доменами? 4. Яка васмодії клінічного психолога з пацієнтом у виокремленні обраних доменів? 5. У чому полягає проблематика ментального здоров'я з урахуванням онтогенезу психічного здоров'я? 6. Що забезпечує успішність роботи з класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я? 7. У чому полягає сутність диференційованого підходу до оцінки ментальних функцій? 8. Яке значення основних ментальних функцій в роботі клінічного психолога? 9. Які напрями сучасних досліджень у сфері ментального здоров'я виокремлено? 	<p><i>Завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Робота в малих групах. Кожна група – прихильник однієї з теорій ментального здоров'я. Потрібно привести якомога більше аргументів на користь «своїї» теорії. 2. Виберіть теорію, яка вам близька. Поміркуйте, як можна втілити іментальні функції у клініці Результати доповісти на практичному занятті. 	<p>На прак. занятті</p>
<p>Дискусія «Визначення ключових характеристик ментальних функцій»</p>	<p><i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Які характеристики ментальних функцій виокремлено? 2. Чому клінічному психологу необхідні знання про ментальне здоров'я та онтогенез психічного розвитку? 3. Які характеристики 	<p>Робота в малих групах. Кожна група – прихильник переваги однієї ментальної функції. Підготувати колаж або ресурсну карту для роботи з пацієнтами.</p>	<p>До наступ. практ. заняття</p>

	ментальних функцій є менш інформативними?		
Діагностування «Вибір методів психодіагностики ментальних функцій з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю та онтогенезом психічного розвитку».	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Як вибір методів психодіагностики ментальних функцій впливає на успішність професійної діяльності клінічного психолога? 2. Які ментальні особливості можуть виявлятися у роботі клінічного психолога? 3. Як вікові кризи впливають на продуктивність проведення психодіагностики?	<i>Завдання.</i> 1. Для кожного з типів характеру розробіть і опишіть п'ять конкретних життєвих ситуацій. Зробіть вибір психодіагностики з врахуванням клінічного інтерв'ю. 2. Опишіть вибір методів психодіагностики ментальних функцій з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю підготуйте психологічні рекомендації, спрямовані на оптимізацію проведення психологом клінічного інтерв'ю. Результати доповіді на практичному занятті.	На прак. занятті
Вирішення практичних завдань «Побудова індивідуальної програми реабілітації пацієнтів з обмеженням життєдіяльності та здоров'я».	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Які особливості побудови успішної індивідуальної програми психологічної реабілітації пацієнтів? 2. Як слід поводитися з пацієнтами, які мають обмежені ментальні функції?	<i>Завдання.</i> Опишіть очікувані результати роботи клінічного психолога з пацієнтом з обмеженими функціями життєдіяльності та здоров'я. Результати доповіді на практичному занятті.	На прак. занятті
Круглий стіл: «Інтегративний підхід у диференціації ментальних функцій».	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> Який актуальний стан інтегративного підходу в диференціації ментальних функцій?	<i>Завдання.</i> Розробіть психологічні рекомендації, спрямовані: на створення і посилення інтегративного підходу у роботі з ментальними функціями. Результати доповіді на практичному занятті	На прак. занятті
Тренінг «Професійний розвиток та підтримка власного психічного здоров'я».	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Схарактеризуйте структуру професійного розвитку та підтримка психічного здоров'я 2. Схарактеризуйте специфіку професійного розвитку та підтримка	<i>Завдання.</i> Розробіть рекомендації клінічного психолога щодо професійного розвитку та підтримки власного психічного здоров'я. Результати доповіді на практичному занятті	На прак. занятті

	психічного здоров'я 3. Які труднощі виникають при організації професійного розвитку та підтримка психічного здоров'я?		
Семінар «Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою.»	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Етичний кодекс в роботі клінічного психолога. 2. Професійна етика та практика клінічного психолога. 3. Основні порушення етичного кодексу в роботі клінічного психолога. 5. Особливості етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою клінічного психолога.	<i>Завдання</i> 1. Аналіз особистісних якостей клінічного психолога Запишіть на аркуші 20 якостей, необхідних клінічному психологу У групі обговоріть ці якості і складіть загальний перелік якостей, з якими погодилася група. Проранжуйте перелік за рівнем значущості якостей (від 1 до 20). Обговоріть отримані результати в групі.	На прак. занятті
Дискусія «Професійна взаємодія та ведення документообігу з класифікаторами функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я».	<i>Участь у колективному обговоренні з динамічним зворотнім зв'язком:</i> 1. Які основні вимоги до роботи з класифікатором функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я? 2. Які нормативні закони в роботі з документами слід враховувати клінічному психологу? 4. Що таке документообіг в роботі клінічного психолога	<i>Завдання</i> 1. Зазначте основну документацію в роботі клінічного психолога. 2. Робота в мікрогрупах. Кожна група вибирає вид документообігу. Розробіть презентацію заповнення обраного документу. Групи готують презентації власних документів	

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин денна	Кількість годин заочна	Форми контролю
1	Аналіз та ідентифікація ментальних функцій клієнта. <i>Опрацювати та порівняти підходи до аналізу та ідентифікації ментальних функцій клієнта в Україні та за кордоном. Підготувати письмовий огляд наукових статей (не менше 5 джерел 2020–2025рр.).</i>	6	9	Індивідуальна, групова співбесіда усне опитування, перевірка практичних завдань, залік
2	Визначення ключових характеристик прояву ментальних функцій. <i>Описати можливості використання ключових характеристик ментальних функцій.</i>	6	9	
3	Вибір методів психодіагностики ментальних функцій з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю та з урахування онтогенезу психічного розвитку. <i>Проаналізувати відмінності в підходах до ранньої діагностики. Алгоритм складання клінічного інтерв'ю.</i>	6	9	
4	Вирішення практичних завдань «Побудова індивідуальної програми реабілітації пацієнта за обраними доменами». <i>Провести огляд сучасних тестів та інструментальних методів. Підготувати міні-презентацію з аналізом сильних і слабких сторін обраної методики.</i>	7	8	
5	Професійний розвиток та підтримка власного психічного здоров'я <i>Дослідити приклади мультидисциплінарних команд у клініках щодо підтримки психічного здоров'я. Розробити пропозицію інтегративної моделі професійного розвитку ті підтримки власного психічного здоров'я для роботи з пацієнтами.</i>	6	9	
6	«Інтегративний підхід у виборі доменів за ментальними функціями». <i>Розглянути методи інтегративного підходу у клінічній психології . Запропонувати власну схему ефективності інтегративного підходу.</i>	7	9	

7	Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою. <i>Підготувати огляд наукових джерел (не менше 5 публікацій останніх 5 років).</i>	6	8	
8	Професійна взаємодія та ведення документообігу. <i>Порівняти ведення документообігу клінічним психологом та ерготерапевтом.</i>	6	9	
Разом		50	70	

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (план дослідження)

№ з/п	Тематика (за вибором)	Кількість годин	
		Денна	Заочна
1	Розкласифікувати та ідентифікувати ментальні функції.		
2	Виокремити ключові характеристики обраних доменів за ментальними функціями, подати у вигляді таблиці.		
3	Діагностування «Вибір методів психодіагностики ментальних функцій з врахуванням оволодіння клінічним інтерв'ю». Обрати за вибором метод клінічного інтерв'ю.		
4	Побудувати індивідуальну програму психологічної реабілітації пацієнтів за обраними доменами.		
5	Представити у вигляді алгоритму Інтегративний підхід в диференціації проявів ментальних функцій.		
6	Професійний розвиток та підтримка власного психічного здоров'я, розробити план індивідуальної реабілітації.		
7	Вирішення етичних дилем та інших проблем, пов'язаних з професійною етикою і практикою. Розробити рекомендації клінічному психологу.		
8	Професійна взаємодія та ведення документообігу. Обрати та оформити документ з документообігу клінічного психолога.		
	Разом	10	10

ЗДОБУВАЧ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДЗ ПОВИНЕН ДОТРИМУВАТИСЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ, НЕ ДОПУСКАТИ АКАДЕМІЧНИЙ ПЛАГІАТ

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без відповідного посилання (відповідно до ст. 69 Закону України «Про вищу освіту»).

Види академічного плагіату:

- копіювання;
- перефразування;
- компіляція;
- використання інформації (факти, ідеї, формули, числові значення тощо) з джерела без посилання на це джерело;
- подання як власних робіт (тез, аналітичних звітів, письмових робіт, есеїв тощо), виконаних на замовлення іншими особами, у тому числі робіт, стосовно яких справжні автори надали згоду на таке використання.

Критерії оцінювання
Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	Бали	Критерії
Практичні заняття	0	Здобувач не бере участі в практичному занятті, є лише спостерігачем; ніколи не виступає і не задає питання, незацікавлений у вивченні матеріалу; дає неправильну відповідь на запитання, показує незадовільне знання понятійного апарату і літературних джерел.
	1	Здобувач виконує більшість завдань практичних занять і самостійної роботи; в цілому відповідає на поставлені запитання, але не в змозі переконливо аргументувати свої відповіді, помиляється у використанні понятійного апарату.
	2	Знання здобувача є достатньо повними, студент самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей. Здобувач самостійно використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконуючи практичні завдання. Виконані завдання у цілому відповідають вимогам, хоча мають незначні огріхи.
	3	Здобувач виконує всі завдання практичних занять і домашньої/самостійної роботи; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на питання під час усного і письмового опитування; бере активну участь у обговоренні питань, користується додатковою науковою літературою; самостійно опрацьовує першоджерела, щоб виконати додаткові завдання; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, вміло працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал.
Самостійна робота	0	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення; виконує елементарні прийоми практичних завдань.
	1	Здобувач володіє знаннями, демонструє відповідні результати навчання, використовує їх у нестандартних ситуаціях, але допускає помилки; з похибками виконує та аналізує практичні завдання.
	2	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами

		інформації; без похибок виконує та аналізує практичні завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання: розробка плану дослідження (за вибором)	0	Завдання не виконано. Не зараховуються роботи, які є плагіатом або передруком з мережі Інтернет.
	1...3	Завдання виконано формально, без виокремлення практичної, емпіричної частини дослідження плану.
	4...6	Завдання виконано з творчим підходом, містить розділ теоретико-методологічної частини дослідження, програми дослідження, обґрунтування використання психодіагностичного інструментарію.
	7...9	Завдання виконано, але всі розділи плану дослідження не розкрито в повному обсязі. Присутні помилки в розрахунках емпіричної частини дослідження, без достовірності отриманих результатів дослідження.
	10..12	Завдання виконано на належному рівні, але не простежується творчого підходу до написання бізнес-плану. Є огріхи в захисті роботи.
	13..14	Завдання виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, розгорнуте, цікаве, відрізняється власними роздумами, висновками, представлено з допомогою внесення до плану методів математичної обробки результатів дослідження, що забезпечує надійність та валідність дослідження.
Письмова робота	0..1	Здобувач не менше ніж на 30% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	2	Здобувач не менше ніж на 50% контрольних завдань надав правильну відповідь – початковий рівень знань
	3	Здобувач на 51% - 70% контрольних завдань надав правильну відповідь – середній рівень знань
	4	Здобувач на 71% - 90% контрольних завдань надав правильну відповідь – достатній рівень знань
	5	Здобувач на 91% - 100% контрольних завдань надав правильну відповідь – високий рівень знань

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (ЕКЗАМЕН)

Для навчальної дисципліни «Психодіагностика психічних розладів та їх реабілітація» за навчальним планом передбачено підсумковий контроль у формі екзамену, на який у структурі оцінювання відводиться 20 балів. Кількість балів здобувач отримує за оцінкою кожного з трьох питань білету усного екзамену. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 40). Накопичені здобувачем бали протягом вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка на екзамені не може бути меншою за кількість накопичених ним балів:

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1–5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6–10 балів	Здобувач вищої освіти не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11–15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16–20 балів	Здобувач вищої освіти вміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗА ВИДАМИ КОНТРОЛЮ

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90-100 А)	Здобувач демонструє міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях; реалізує теоретичні положення навчальної дисципліни виконуючи практичні завдання у сфері юридичної психології . При виконанні практичних завдань проявляє вміння самостійно вирішувати поставлені завдання, активно включається в обговорення, відстоює власну точку зору в питаннях та рішеннях, що розглядаються. Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни, або тим, що студент проявляє невпевненість в тлумаченні теоретичних положень чи складних практичних завдань.
Добре (82-89 В)	Здобувач вільно володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом в обсязі, що відповідає програмі навчальної дисципліни, аргументовано висловлює свої думки, робить на їхній основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач у сфері юридичної психології, але припускається несуттєвих помилок. При виконанні практичних завдань, здобувач самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких є незначною.
Добре (74-81 С)	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом, знає основні теоретичні положення, що відповідають програмі навчальної дисципліни, аналізує можливі практичні ситуації та вирішує їх, але припускається помилок які усуває за підтримки з боку викладача або однокурсників. Пояснює основні положення, дає правильні відповіді щодо форм юридичної психології при заданій зміні вихідних параметрів. Помилки у відповідях не є системними, впевнено працює за алгоритмом.

<p>Задовільно (64-73 D)</p>	<p>Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу. Виконує завдання із допустимою кількістю грубих помилок. Виявляє базові знання: має загальні уявлення про систему, структуру, функції та інструменти юридичної психології. На задовільному рівні володіє термінологією, може аналізувати, порівнювати і робити висновки, але відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки, допускає ряд серйозних помилок при узагальненні та інтерпретації основних закономірностей, фактів та явищ, зміст окремих питань викладає частково, непослідовно, відповідь виявляє прогалини у знаннях. Не виявляє творчості у вирішенні навчально-виховних ситуацій, нестандартні ситуації викликають значні труднощі; здебільшого не має власної позиції</p>
<p>Задовільно (60-63 E)</p>	<p>Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі, передбачений програмою навчальної дисципліни. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач недостатньо володіє навчальним матеріалом (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу), знання фрагментарні, під час відповіді припускається суттєвих помилок, не може викласти зміст основних положень, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок, необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу. Здобувач демонструє недостатній рівень навчальних результатів за заданими стандартами по деяких складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність їх доопрацювання та повторного складання контрольних заходів.</p>
<p>Незадовільно (0-34 F)</p>	<p>Здобувач не володіє навчальним матеріалом передбачений програмою навчальної дисципліни, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, не усвідомлює мету вивчення дисципліни, відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано. Здобувач демонструє повну відсутність навчальних результатів за заданими стандартами по всіх складових навчальної програми з дисципліни, що свідчить про необхідність повторного вивчення курсу.</p>

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ ЗДОБУВАЧІ ЗА
РЕЗУЛЬТАТАМИ**

Шкала оцінювання за всіма видами контролю (для екзамену):

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностування результатів навчання

Оцінювання: індивідуальне опитування, колективна співбесіда, перевірка виконання практичних завдань, письмове опитування, презентація результатів самостійної роботи, екзамен. Демонстрування результатів навчання: дискусія, усні доповіді, робота в парах, круглий стіл, презентація результатів самостійної роботи.

Методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни «Основи ментального здоров'я та онтогенез психічного розвитку».
- Навчальний посібник. Савенкова І.І. Клінічна психологія: *навчальний посібник*. 3-є видання. Херсон: ООО «Айлант», 2021. 320с.
- Лекції-презентації.
- Силабус.
- Савенкова І.І., Венгер Г.С. Методичні рекомендації до проведення практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Основи ментального здоров'я та онтогенез психічного розвитку»: *метод. рекомендації*. Одеса: Університет Ушинського, 2025. 70 с.
- Ілюстративні матеріали.
- Ситуативні завдання; вправи; тестові завдання.

Забезпечення навчання осіб з особливими освітніми потребами

Метою інклюзивного навчання в Університеті Ушинського є забезпечення рівного доступу до якісної освіти особам з особливими освітніми потребами шляхом організації їхнього навчання на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Професійний стандарт «Клінічний психолог» (від 19.05.2025р. № 13, протокол № 26 (220) Національне агентство кваліфікацій України).
2. Національний класифікатор України. Класифікатор функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я. Київ: Міністерство охорони здоров'я України, 2022р.
3. Перелік розподілу фахівців з реабілітації за фахом та перелік інтервенцій, які повинні ними виконуватися. Київ: Міністерство охорони здоров'я України, 2022р.
4. Перелік рекомендованих базових наборів доменів функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я для опису функціонування пацієнта. Наказ МОЗ України, від 22 січня 2024р.
5. Савенкова І.І. Клінічна психологія: *навчальний посібник*. 3-е видання. Херсон: ООО «Айлант», 2021. 320с.
6. Савенкова І.І. Нейропсихологія: *навчально-методичний посібник*. Миколаїв: МНУ, 2021. 220с.
7. Савенкова І.І. Патопсихологія: *навч.-метод. посібник*. 2-е видання. Миколаїв: МНУ, 2020. 220с.

Допоміжна

1. Savenkova I. The Psychology of Time: tutorial. Mykolaiv: Ilion, 2020. 240s.
2. Savenkova I. Psychosomatics: tutorial. Mykolaiv: Ilion, 2020. 180s.
3. Savenkova I., Didukh M., Khazratova N., Voitsekhovska O. Chronopsychological fore castoff nefrourological diseases. Eur Asian Journal of Bio Sciences, №14, 2020. P.2411-2415.
4. Savenkova I., Liseenko O., Semenyk N., Syslova V. Time allocation, stress and job satisfaction in eye-careworkers. Ophthalmologicaljournal. № 6 (497), 2020. P.356-368.
5. 3. Savenkova I., Didukh M., Kuznetsova O., Litvinenko I., Oleksyuk O. Features of display of anxiety of children suffering from Psychosomatic diseases. Journal of Environmental Treatment Techniques, 2020, 8(4). P. 1516–1520.
6. Savenkova I., Didukh M., Ruda N., Litvinenko I., Chuhueva I. Individual Chronotopole of the Neurotic, Stress and Somatoform Disorders. Nveo-Natural Volatiles & Essential Oils. V.8. Issue6. 2021. P.1069-1078.
7. Savenkova I., M. Diduk, V. Schevchenko, O. Oleksyuk, V. Yaroshenko Psychological features oft hecourse of SARS-CoV-2 in individuals with chronic nephrology diseases. The Editorial Board of Journal of Education and Health Promotion. February 4, 2023. IP: 8277.218.194.
8. Iryna Savenkova, Natalia Tsumarieva. Psychotherapeutic Methods Application in Follow-Up of Emotionally Deprived Elementary School Children. Science and education. Одеса, 2021. № 2, С.5-15.

9. Савенкова І., Венгер Г., Фрунзе О. Роль менталізації в реабілітації при психічних розладах та зменшенні міжособистісного дистресу. Науковий журнал Габітус. Одеса, 2024. Вип. 59. С. 297-304. (фахове видання).

Інформаційні ресурси

1. Міністерство освіти і науки України: URL : <http://www.mon.gov.ua>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського : URL : <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Одеська національна наукова бібліотека : URL : <http://odnb.odessa.ua/>.
4. Бібліотека Університету Ушинського : URL : <https://library.pdpu.edu.ua/>.